

Axel Honneth

En forsoning mellem Simmel og Weber

Nekrolog over Pierre Bourdieu

I nekrologen forholder Honneth sig til Bourdieus arbejde og placerer ham i forhold til Simmel og Weber. Han giver yderligere en række begrundelser for Bourdieus enorme indflydelse på det tyske åndsliv. Honneth placerer Bourdieu som en klassisk oplysningssociolog, ligesom han udmærker hans ambition om: "at oplyse om socialt herredømme".

Sociologien har de sidste årtier, med sine egne midler, formået at fortsætte oplysningens projekt, hvilket den i høj grad skylder Pierre Bourdieu. Med en særegen blanding af "ambition" og "beskedenhed", som også kunne observeres hos ham som person, gjorde han det fra første færd til sin opgave at destruere den illusion om interessefrihed i den borgerlige kultur, som det moderne samfund stadig nærer om sig selv. Til dette formål udviklede han et samfundsteoretisk instrumentarium, der både var påvirket af Marx og Weber, Durkheim og Simmel, uden blot at være en blot sammenlægning af disse. Helstøbt var hans enormt fordringsfulde teori, ifølge hvilken samfundets symbolske udtryksformer altid har deres oprindelse i en konflikt, som grupperne, ved hjælp af forskellige ressourcer, udkæmper om deres stilling i det sociale hierarki; i det desillusionerende perspektiv, som Bourdieu forsøgte at indtage i sine store undersøgelser, afslørede livsverdenen sig som en sfære af uafbrudte statuskampe, der forgrener sig helt ind i filosofiens og kunstens værker. Men hvad havde denne sociologiske teori været uden de empiriske undersøgelsesresultater, med hvilke han, sammen med et stadigt stigende antal medarbejdere, ville vise, at vi faktisk kan iagttage denne konkurrencekamp i vores sociale omverden; det var intet mindre end en sociologisk skoling af synet, som man her blev indført i, eftersom statistikker, observationer og interviews blev samlet med det ene formål at lade os ane sporene fra den sociale kamp i hverdagens detaljer.

Det, der på denne vis opstod i Bourdieus værk, var fra en tysk synsvinkel frem for alt en syntese mellem to af sociologiens traditioner, der, i hvert fald i Tyskland, var blevet opfattet som gensidigt udelukkende alternativer. Før nationalsocialismen eksisterede der en skole i Tyskland, der hovedsagligt var interesseret i en fænomen-nær afkodning af det sociale indhold i den menneskelige livsverdens praksisser og kulturfrembringelser; man kan regne Georg Simmel for skolens grundlægger, mens dens bedste elever nok var Siegfried Kracauer og Walter Benjamin. Uanset om nu Kracauer undersøgte tyvernes lønmodtagerkultur, eller om Benjamin studerede inventaret i berlinske borgerboliger: De lod altid deres fortolkninger følge impulsen om at gøre den sociale op- og nedstignings friktioner synlige på baggrund af samtidens tendenser i den menneskelige livsverden. Som et alternativ til denne skole eksisterede der en anden skole, hvis væsentligste fortjeneste bestod i udkastet til en sociologisk handlingsteori, der gjaldt forklaringen af sociale herskabs- og udelukkelsesprocesser; dens grundlægger var Max Weber, og dens bedste elever var ikke sjældent at finde i den marxistiske lejr. Mens den første skole bidrog til den fænomenologiske afkodning af den sociale hverdag, bidrog den anden til den handlingsteoretiske uddifferentiering af klasse- og lagdelingsteorien. Et resultat af denne anden skole var erkendelsen af, at en social gruppes herredømme ikke alene gav sig af dens rådighed over materielle ressourcer, men også af akkumulationen af symbolske goder, dvs. af viden, kultur og forbindelser. Men i Tyskland selv er det aldrig kommet til et forsøg på en egentlig syntese mellem de to skoler, hvilket også skyldes, at nationalsocialismen tvang de bedste teoretikere i eksil. Først franskmænden Bourdieu

kunne i den sidste tredjedel af det tyvende århundrede præstere det, som vi her i Tyskland, grundet intellektuel diskontinuitet, ikke var i stand til efter krigen: At skabe en forsoning mellem Simmel og Weber, som gør det muligt at forstå de sociale kampe på baggrund af hverdagens praksisser og kulturprodukter. Derfor kan den mangel, som Pierre Bourdieus uventede død har medført, ikke måles ud fra en enkelt fagdisciplin; med Bourdieus død er der, i hvert fald i Tyskland, fare for, at hele den tradition går under, i hvilken sociologien blev opfattet som en levende fortsættelse af den klassiske opgave: at oplyse om socialt herredømme.

Oversat af Jonas Jakobsen efter Honneths Nekrolog, tidligere publiceret i *Le Monde* 2002